HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מציעין תחתיו. תחת רגליו להלך עליהם: **נפוס גמלא שיחנא.** לפי כח הגמל יטעינוהו משא: **אם לא תדעי.** אם לא תתני לב כנסת ישראל לשמור את התורה אמי לך וגו' סופך לנאת בעקבי הצאן ולרעות את גדיותיך: **והב.** תחיכות והב: **והרי הוא כשוויו.** לא יוסיף שלים ולא יפחות חומש: **והב הרי הוא כלכלים.** והב שבור הרי הוא ככלים. ומפרש ואזיל מאי כליס: **דינרי זהב.** שהן טבועין: **הרי הן ככספים.** להוסיף שליש לפי שמזומנים לשכר: **לפורטן.** שיש להן קצבת מטבע להחליפן תמיד בדינרי כסף ובפרוטות להוצאה ולסחורה: (ה) **דפחתי.** לפי שמשתמשין בהן והוא מקבלן בפחות חומש: **אי נימא אסיפא.** אדינרי הזב: **ואיכעיא אימא.** ככליס של כסף דפחתי ולא תקשי לר' יוחנן דאי אמר רבי יוחנן בגרוטאות גדולות ומתניתין בדהבא פריכא גרוטאות דקות שנופל מהן כשממשמשין בהן: **נמנא.** דק דק של זהב שקורין פלאל"א: **בשמים של אנטוכיא.** הוא עיקר סחורתן ואשה שהכניסה לבעלה שוס מהם הרי הן ככספים להוסיף שליש: **פרנא.** ריוח שליש: **חומצי דני מכסי.** שמלות של אותו מקום: **אשלי.** חבלים: **ארנקי דמחוזא.** כיסין מלאין מעות: **פרנא.** לזה שמעתי כתובה מנכסי יתומים ולא אמרינן מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב: **אסמכתייהו עלייהו.** וגבין מטלטלי כי הני שהן להן במקום קרקעות לפי שבעלי סחורה הם: **דשקלי להו.** הנשים האלמנות והגרושות שגובות כתובתן: **אחרעא הוא.** ואין גובות אלא מן הקרקע מן היתומים: **מתני' וכן המשיא את היתומה.**

גבאי לצדקה: **גמ' זוזי פשיטי.** זוזי מדינה שמונה מהן זוז צורי: **להתפרנס.** מזונות של צדקה: שבאו

הן בשוויהן דברי רשב"ג שרבן שמעון בן גמליאל אומר במקום שנהגו שלא לפורטן שמין אותם והרי הן בשוויהן מ"מ ככליו מיבעי ליה קשיא איבעית אימא הכא במאי עסקינן בדהבא פריכא רב אשי אמר בממלא אמר רבי ינאי בשמים של אנטוכיא הרי הן ככספים אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן [א]גמלים של ערביא אשה גובה פרנא מהם אמר רב פפי הני תותבי דבי מכסי אשה גובה פרנא מהם ואמר רב פפי הני שקי דרודיא ואשלי דקמחוניא אשה גובה פרנא מהן אמר רבא מריש הוה אמינא הני ארנקי דמחוזא אשה גובה פרנא מהם מאי טעמא אסמכתייהו עלייהו כיון דחזאי דשקלי להו ונפקי וכי משכחי ארעא זבני בהו אמינא אסמכתייהו אארעא הוא: **מתני'** [ב]המשיא את בתו סתם לא יפחות לה מחמשים זוז [ג]פסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשאכניסנה לביתי אכסנה בכסותי אלא מכסה ועודה בבית אביה [ד]וכן המשיא את היתומה לא יפחות לה מחמשים זוז אם יש בכים מפרנסין אותה לפי כבודה: **גמ'** אמר אביי [ה]חמשים זוזי פשיטי ממאי מדקתני סיפא [ו]אם יש בכים מפרנסין אותה לפי כבודה ואמרינן מאי כים אמר רחבה ארנקי של צדקה ואי סלקא דעתין חמשים זוזי ממש אם יש בכים כמה יהבינן לה אלא שמע מינה מינה חמשים זוזי פשיטי ת"ר [מ]יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין אשה דרכה לחזור [י]יתום ויתומה שבאו

עלמא דרבנן הוי מנה צורי כדמשמע בפרק קמא (לעיל יב:) גבי בית דין של כהנים גובים כו' דכתובת אלמנה מחצה כשל תורה: ומכ"ל

זהב הרי הוא בשוויו. פירש ר"ח דבכלי זהב מיירי כגון נזמים וטבעות ולא"ת מאי קאמר לא בכלים של זהב דלא פחתי הא בכלים איירי וי"ל דהכי פירושו מאי לאו ככלים דכסף דפחתי דהא זהב כיון שהיא לובשת תמיד נזמים וטבעות אע"פ שאינם נפחתים אשה רולה להתקשט בהן ולהיות פוחתת חומש ומשם לא ככליס של זהב דלא פחתי פירוש כגון כוסות וקערות של זהב דאע"ג דכי משתמשי בהן פחתי כשל כסף מיהו אגב יוקרם אין משתמשין בהן תמיד ובהנהו פשיטא שהם כשוויין דלא משתמשין בהם כולי האי דפחתי הכי נמי נזמים וטבעות משום קישוט שלהן אינה רולה לפחות בכליו מיבעי ליה פי' שעומד בכלותיו ובחשיבותו ואינו פוחת חומש ומסיק בדהבא פריכא פירוש ברייתא בדהבא פריכא אייבי פי' זהב שבור והכי קתני זהב שבור הרי הוא ככליס דהיינו כליס של זהב כמו שאמר רבי יוחנן אע"פ שהוא שבור כיון שאינו פוחת חשוב כליס:

ממלא. זהב הניטל מן הארץ ממולאו:

אלא אריש. מדרבנן פריך: **גמלים** של ערביא אשה גובה **פרנא מהם.** פי' בקונטר' ריוח שליש שהם ככספים שמוסיף הבעל שליש וקשה לר"ת דה"ל למימר הרי הן ככספים כדקאמר רבי ינאי וגראה לו דבכתובה איירי שהאשה גובה כתובתה מהן דאסמכתייהו עלייהו כמו שפי' בקונטרס עצמו גבי ארנקי דמחוזא ומכאן פוסקין דמטלטלי דידן משתעבדי לכתובה דהוו כגמלים דערבי' ואשלי דקמחוניא דאסמכתייהו עלייהו ואין נראה לר"ת דאי בקרקע דמו כהני דשמעתא א"כ אם מכרם הבעל תוציא אשתו מיד הלקוחות לאחר מותו ואם כן לדבריהם בטלה תקנת השוק אלא ממחת תקנת הגאונים גבינ ממטלטלי דיתמי כמו שכתוב בכתב רב שרירא גאון:

אמר אביי חמשים זוזי **פשיטי כו'.** ולא"ת אמאי איצטריך למיפשט ממתני' תפשוט מדרב יהודה אמר רב דאמר בפרק קמא דקדושין (דף יא:) בשל דבריהם כסף מדינה וי"ל דרב יהודה לא נתן סימן אלא אסילעין לחודייהו ולא אזוזי ואמנה דהא אמרינן בהחובל (ב"ק דף ל. ופס) התוקע לחבירו באזנו נותן לו סלע רבי יוסי הגלילי אומר מנה ואמרינן מאי מנה מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן ופשט דמנה צורי תנן ולא פריך מדרב יהודה וכתובה נמי אפילו למאן דאמר כתובה דרבנן הוי מאתים זוז צוריים כמו למאן דאמר דאורייתא דלא פליגי (לקמן קי:) אלא בנשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפוטקיא אם נותן ממעות ארץ ישראל או ממעות קפוטקיא וכן מנה דאלמנה דהוי לבולי

יב א מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן ק סעיף א:

יג ב מיי' פ"כ שם הל' א [ופי' הל' ח] סמג עשין מח טוש"ע שם סימן מח סעיף א:

יד ג מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ב:

טו ד ה מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הלכה טז סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סימן רנ סעיף ב:

טז ו ז מיי' שם והלכה טו סמג שם טוש"ע י"ד סימן רנא סעיף ח:

לעזי רש"י

פלאל"א [פיילול"א]. רסיסי (זהב), פירורי (זהב).

תוספות רי"ד (המשך)

דיתמי דשביק אבוהון: **מתני'** המשיא את בתו סתם לא יפחות לה מנ' זוז פסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשתבואי לביתי אכסה [אותה] בכסות אלא מכסה ועודה בבית אביה וכן המשיא את היתומה לא יפחות לה מנ' זוז ואם יש בכיס מפרנסים אותה לפי כבודה ואמר' מאי כיס וא"ר ארנקי של צדקה ואי ס"ד נ' זוז ממש אם יש בכיס כמה יהבינן לה אלא ש"מ נ' זוז פשיטי. ת"ר יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסים (אותה לכ') את היתומה ואח"כ מפרנסים היתום מפני שהאיש דרכו לחזור ואין האשה דרכה לחזור. ואי קשיא הא תנן בפ"ב דהוריות האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבידה והאשה קודמת לאיש לכסות ולהרוציאה מבית השביה ובזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה בכל מעשיו פי' אשה קודמה לאיש לכסות מפני שבושת האשה מרובה משל האיש ללכת ערומה אבל למזונות האיש קודם וזה להחיות והיכי תני הכא מפרנסים היתומה קודם וא"ל האי פרנסה פרנסת כסות דא"כ אמאי תלי טעמא שאין האשה דרכה לחזור ת"ל משום שמתביישת היא בערמימותה י"ל בריתא זו מיירי בעיר שיכול היתום לחזור ולהתפרנס אם לא ניתן לו מכיס של צדקה ויותר גדולה בושת האשה לחזור משל איש ומתני' דהתם מיירי במדבר או בספינה שאינו מוצא לחזר ואם לא יפרנסנו ימות התם האיש קודם

תורה אור השלם

1. אם לא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְּבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים:

שיר השירים א ח

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה דפחתי ל"ל קודם ד"ה דינרי:

מוסף רש"י

לפום גמלא שיחנא. המשוי לפי הגמל (לקמן קד.) לפי כח הגמל מרבין במשאו (סוטה יג:). **זוזי פשיטי.** זוזי מדינה שהן שמינית שבזוזי צורי, כל כסף מדינה אחד משמונה בכסף צורי כדאמרינן לעיל סלע מדינה פלגא דזוזא שהוא אחד משמונה בסלע (לעיל סה:).

תוספות רי"ד

אר"א קופה של בשמים אמר ר"א לא נאמרו דברים הללו אלא בירושלים פירוש ששם הנשים מתקשטות בבשמים ביותר: בעי ר"א במנה הנישום או במנה המתקבל שבת ראשונה או כל שבת ושבת חודש ראשון או כל חודש וחודש שנה ראשונה או כל שנה ושנה תיקו: אר"ש ב"נ אר"י גמלים של ערביא אשה גובה פורנא מהם א"ר פפי הני תותבי דבי מכסי אשה גובה פורנא מהן פי' כתובתה שאע"פ שאינה נגבית ממטלטלי אלא ממקרקעי כיון שמו"מ היה באלו המטלטלים וברוב כתוב' הם נמצאים כל אשה סמכא דעתה עליהן כמו שסומכין על הקרקע וגובה מהן: א"ר מריש הוה אמינא הני ארנקי במחוזא אשה גובה פורנא מהן מאי טעמא אסמכתייהו עלייהו כיון דחזי דשקילי להו ונפקי וכי משכחי ארעא זבני בהו אמינא שמע מינה אסמכתא אקרקע היא פי' הנשים הגובות כתובתן כשהיו מגבין להם מהנהו ארנקי היו קונין בהן קרקע וכבר תיקנו הגאונים בישיבות שכתובת אשה ובע"ח גובין מטלטלין

עין משפט נר מצוה

[ע"ז יז:], ב) סוטה יג. לקמן קד., ג) [תוספתא פ"הן], ד) [עיין תוספות מגיגה טז: ד"ה אלאה ורש"י מכות ה:], ה) [תוספתא פ"ין], ו) [ל"ל יומנן וכ"ה ברא"ש בקדושין], ז) [לעיל סה:], ח) [תוספתא פ"ין],

תוספות רי"ד

אר"א קופה של בשמים אמר ר"א לא נאמרו דברים הללו אלא בירושלים פירוש ששם הנשים מתקשטות בבשמים ביותר: בעי ר"א במנה הנישום או במנה המתקבל שבת ראשונה או כל שבת ושבת חודש ראשון או כל חודש וחודש שנה ראשונה או כל שנה ושנה תיקו: אר"ש ב"נ אר"י גמלים של ערביא אשה גובה פורנא מהם א"ר פפי הני תותבי דבי מכסי אשה גובה פורנא מהן פי' כתובתה שאע"פ שאינה נגבית ממטלטלי אלא ממקרקעי כיון שמו"מ היה באלו המטלטלים וברוב כתוב' הם נמצאים כל אשה סמכא דעתה עליהן כמו שסומכין על הקרקע וגובה מהן: א"ר מריש הוה אמינא הני ארנקי במחוזא אשה גובה פורנא מהן מאי טעמא אסמכתייהו עלייהו כיון דחזאי דשקלי להו ונפקי וכי משכחי ארעא זבני בהו אמינא שמע מינה אסמכתא אקרקע היא פי' הנשים הגובות כתובתן כשהיו מגבין להם מהנהו ארנקי היו קונין בהן קרקע וכבר תיקנו הגאונים בישיבות שכתובת אשה ובע"ח גובין מטלטלין